

BELLPUIG

ARTÀ

25 NOVEMBRE 1989 Nº 18 -VI ÈPOCA- ANY XXX REVISTA QUINZENAL

NEIX
UNA NOVA
SECCIÓ

BELLPUIG

11 NOVEMBRE 1989 Nº 1

-I ÈPOCA- ANY 1

FRAY DOMINGO DE FLORIANA
UN INVENTOR DE ARTÀ

Desde la más remota antigüedad, el hombre ha intentado dominar el mar. Muchos
fuerzos de la inventiva humana se han dirigido a conseguir embarcaciones que p...

Nicolás García Tapia

sumari

- * INFORME
Aclariments al Polígon Industrial.
(Plana 4)
- * DEL CONSISTORI
Ple del dia 6 de novembre.
(Plana 2)
- * POLSIM D'ARXIU
D. Llorenç Garcias, Apotecari.
- * NOTICIARI
- * XERRIM-XERRAM
- * ESPORTS
- * MES COL.LABORACIONS

PLE MUNICIPAL DEL DIA 6 DE NOVEMBRE

Amb un Ordre del Dia de dos sols punts, assistirem a uns dels plens amb més contingut polític de l'actual Consistori i no era per a manco, ja que resava així a la convocatòria. **Aprovació de les ordenances fiscals que han de regir el proper exercici de 1.990, si escau.**

Amb l'absència de la tinent-batle, Frca. Piris i actuant com a secretari el Sr. Mateu Massot, començà la defensa de les noves ordenances el Sr. Batle.

Dient entre moltes altres coses, que no és una revisió de les velles ordenances municipals, sinó que, degut a la nova llei se n'han hagut de fer unes de noves.

No estan actualitzats els bens immobles, per no haver-se revisat el cadastre municipal, encara que s'ha demanat unes quantes vegades la seva revisió. Per tant s'ha calculat un poc el valor dels immobles, ja que actualment té més valor cadastral un piset nou que una casa gran vella.

Degut a l'aplicació de la nova llei desapareix l'impost sobre solars fora edificar. Les llicències d'obres passen a cotitzar un 2'8 %.

No augmenta el preu de l'aigua i en canvi si s'augmenta la recollida de fems a qui més en genera, és a dir, als comerços i indústries, ect. ect.

La primera intervenció fou del portaveu del CDS Sr. Amorós, que preguntà al Sr. Pastor, has parlat molt de quan el nou cadastre estigui fet, però en realitat, que és el que pujau ara.

El Batle contestà que l'impost sobre vehicles era el mínim que permet la llei. Sobre la Contribució, ara es cobra un 9 % i que una vegada s'hagi renovat el cadastre, segurament sols serà d'un 4 % que és el mínim que permet la llei.

Després intervingué el portaveu del PP Sr. Sureda, començant per tornar recordar al Batle i grup que governa el Consistori que, encara que legals creu injustes les maneres de convocar els plens, sempre amb el temps just. Endemés voldriem saber per-

què dues propostes que férem el passat dia 9 d'octubre no estan incloses dins l'Ordre del Dia.

Contestan-li el Sr. Batle que no creia fossin propostes i endemés primer havien d'anar a Comissió Informativa. Una d'elles sabrem més tard era la revisió del sou dels edils.

Després intervingué el regidor Payeras, PP. Recordantlos als de la majoria que no compleixen els seus propis acords.

L'any passat aprovareu augmentar els lloguers al carnisser i als peixeters de Sa Plaça. Oferint al primer aigua corrent i als altres endemés de l'aigua també el llum. Ha passat un any i això encara no s'ha complit. L'any passat votàrem punt per punt, enguany tot d'una vegada.

Tornà agafar la paraula el regidor Sureda, recordant que per 2 dècimes per cent no admetereu una proposta nostra, volguereu augmentar a un 3 % les llicències d'obres i ara per aplicació de la nova llei heu hagut de baixar al 2'8 % que era el que nosaltres proposàvem.

Contestà el regidor del PSOE, Sr. Artigues, dient als regidors del PP. que per ventura si ells haguessin demanat la votació de les noves ordenances punt per punt, ells hi haurien estat d'acord, però que no ho havien demanat i per tant no es podien queixar ara a darrera hora.

El Batle els digué que si en algun punt no estaven d'acord ho podien fer constar encara que votassin favorablement a la globalitat.

Com era d'esperar, després de les intervencions dels conservadors durant la sessió, votaren en contra.

Els regidors del CDS votaren a favor, amb matisos.

Per primera vegada vérem desmarcar-se totalment els dos grups de la dreta, fent intervencions molt distintes uns dels altres, les quals quedaren reflexades a la votació final.

Amb un 9 a 3, foren aprovades unes noves ordenances municipals.

Tomeu Lliteras.

Per manca d'espai, la crònica del ple celebrat el dia 20 sortirà al pròxim Bellpuig.

INSTAL·LACIONS

m. mascaró

Avinguda Costa i Llobera, 34 - B

Tel. 56 27 10

ARTA

(Mallorca)

GERALD VINCENT Escola d'idiomes

- * Anglès, Alemany, Francès i Català
- * Spanish (FOR FOREIGNERS)
- * Recuperació i reforç EGB, BUP, COU
- * Preparació Examens Cambridge.

Plaça Conqueridor, 11 - ARTA

Suplement

BELLPUIG

11 NOVEMBRE 1989 Nº 1 -I ÈPOCA- ANY I

Fets mínims, breus i casuals sovint són, sorprenentment, els germens d'uns fenòmens constants i sòlids. Així, l'espina casual crema tot un bosc, un somni pot girar el rumb d'una vida i, quan duim temps amb la vista encaixonada en les rutines diàries, el vol d'una gavina ens pot fer mirar de nou l'horitzó i començar un nou projecte. Talment ha nascut el primer Suplement Bellpuig, el qual s'inclou en el present número.

El fet casual és que al nostre col·laborador i amic, l'entranyable **Pere Ginard Ferrer** li va caure a les mans un article publicat en la revista "Investigación y ciencia" en la que **Nicolas Garcia Tapia** (l'autor de l'article que publicam en el suplement) parlava de l'artanenc **Fray Domingo de Floriania**. En Pere, bon coneixedor dels nostres avantpassats i home inquiet com ningú, va posar mans a la feina i envià una carta al senyor Garcia Tapia donant-li referències del nostre inventor de temps de Felip II.

Rebuda la carta, l'home va contestar contentíssim ja que d'en Floriania gairebé només en sabia el nom, pel qual pensava que devia esser català. El fet és que des de les hores el senyor Garcia Tapia i en Pere Ginard mantenen una relació epistolar freqüent i que el primer, que està preparant un llibre en el que hi tracta el tema, ens ha enviat, mitjançant el segon, l'article que publicam en el suplement. S'ha adoptat aquesta forma de suplement perquè el tema, tamany i forma difícilment es prestaven a incloure-ho indiscriminadament entre les seccions habituals de **Bellpuig**.

Com dèiem al principi d'aquesta explicació i podeu deduir de l'història que vos acabam de contar, el naixement d'aquest primer Suplement Bellpuig ha estat totalment atzarós i casual. Però, com hem suggerit al principi, no creim que això sigui un problema o que impliqui una falta de continuïtat.

Pensem que temàtiques com la tractada o parecudes n'hi moltíssimes (temes històrics, literaris, etc.) i que són prou interessants com per publicar-se. Els que hem elaborat aquest suplement ja tenim noves idees en marxa, però ens agradaria que fossin els nostres lectors els que ens suggerissin temes adequats i els que col·laborassin en les edicions corresponents de nous **Suplements Bellpuig**.

BELLPUIG

CRITA

JA

REVISTA QUINZENAL
Nº 18, 25 NOVEMBRE 89

REDACCIO
I ADMINISTRACIO:

C. Rafel Blanes, 10, 1ª ARTA

Dipòsit legat: P.M. 57-1969

IMPRIMEIX:

Gràfiques Llevant
C/ Ciutat, 55. ARTA.

HAN COL·LABORAT A AQUEST NÚMERO:

C. Obrador, G. Bisquerra, B. Tous, A. Picazo, A. Genovart,
P. Ginard, Mª Femenias, Pere Xim, B. Lliteras.

ADMINISTRADOR:

G. Bisquerra (Tf. 562288). Col·laboren: C. Guerrero, Mª A. Sureda.

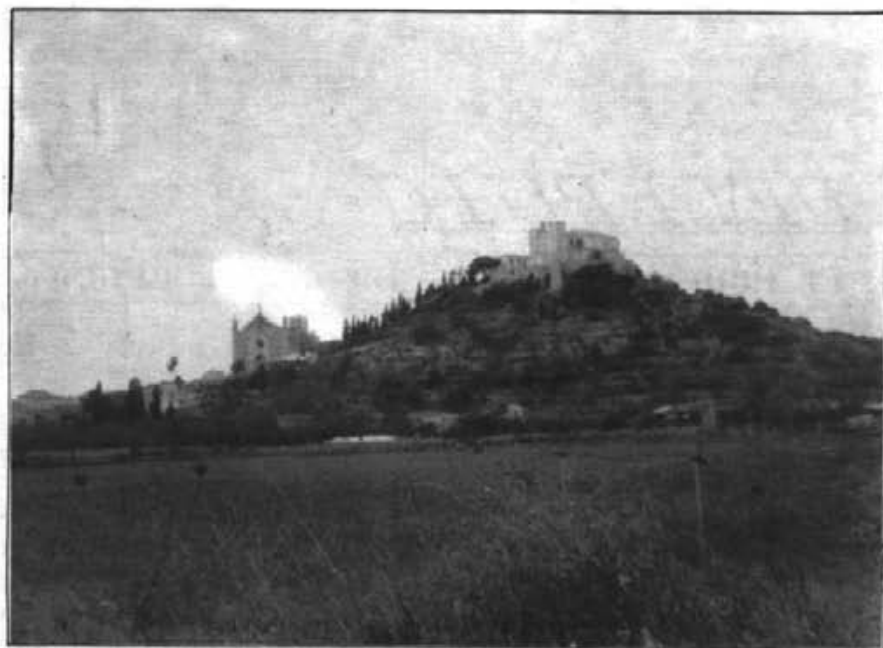
INFORME

ACLARACIONS AL RETRÀS DEL POLÍGON

El passat dia 14 tingué lloc una reunió a l'Ajuntament per clarificar opinions respecte al retràs que està sofrint el procés del Polígon Industrial a Artà.

A la reunió, convocada per la Gestora encarregada de tramitar tot el referent al Polígon, hi assistiren tots els grups polítics locals, els components de la Gestora, alguns industrials, el Sr. Eduard Llop, en representació de GESTUR i altres persones convidades, entre les quals s'hi trobava una representació de BELLPUIG.

El president de la Gestora, Joan Massanet, exposà les queixes rebudes i fetes per alguns empresaris, els quals els culpaven del retràs en les negociacions del polígon. Altres, representants de grups polítics, també els culpaven de no haver insistit a l'Ajuntament o a altres estaments per accelerar dit procés. En Joan també es va dirigir al batle, demanant-li si hi havia motius per retrassar el projecte.

Terrenys en que s'ha de situar el polígon

El president de la Gestora Joan Massanet, exposà les queixes rebudes i fetes per alguns empresaris.

Aquí el batle Miquel Pastor va explicar que no hi havia impediments, al contrari, digué que la junta gestora sabia cert que sempre l'Ajuntament havia fet costat als empresaris, però que no es podia passar envant sense tenir les NN SS. aprovades provisionalment per la Comissió d'Urbanisme. Que estaven per a rebre l'informe del CIM, i que una vegada rebut, l'Ajuntament aprovaria les esmenes presentades i ho remetria a Urbanisme per la seva aprovació. El representant de GESTUR, va corroborar les paraules del batle, insistint

que per fer el pla parcial del polígon s'havien d'acomplir uns requisits d'algunes finques i esperar que les NN SS estiguessin aprovades al manco provisionalment, del contrari es fugia de la legalitat.

Hi hagué algunes intervencions de persones convidades a la reunió, també d'alguns empresaris i d'alguns concejals que acusaren al batle del lent procés de les Normes Subsidiàries. El batle tornà repetir que mai havíem estat tan prop de l'aprovació de les Normes, ja que quasi segur que dins el plaç de dos mesos, si no havia imprevists, podien estar a Urbanisme per la seva aprovació provisional, llavors es podia caminar paralelment Normes i pla parcial del polígon. Afegí que les passes necessàries s'havien donades i que si qualcú sabia altres camins o formes per accelerar aquest procés que ho digués, que l'Ajuntament estava disposat a col·laborar en tot. Després hi hagué alguns comentaris i intervencions de caire més bé polítics, que foren criticats per alguns industrials a la sortida de la reunió, lamentant que

sempre hagi de sortir la política de partit en assumptes que no tenen res que veure.

Per fer el Pla Parcial del polígon s'havien d'acomplir uns requisits d'algunes finques i esperar que les NNSS estiguessin aprovades.

Per tant, sembla que s'ha aclarit al manco el punt més conflictiu de la qüestió, que és el que retrassa el projecte: l'aprovació de les NN.SS. que en paraules del batle això està a la "vuelta de la esquina", ja que si no hi ha res de nou dins mig any poden estar aprovades en caràcter definitiu i es podrà donar llum verda i començar el sospirat polígon industrial a Artà.

notícies

CLUB TERCERA EDAT

Amb motiu de celebrar el quart aniversari de la seva fundació, el Club de la 3ª Edat rendirà un homenatge a tots els socis majors de 80 anys, el proper dia 16 de desembre a les 4 de la tarda al saló dels PP. Franciscans. Al transcurs de l'acte, es farà entrega de títols i altres obsequis.

El dia 17 de desembre, a les 12 del migdia, tindrà lloc una missa a la Parròquia en sufragi de tots els socis difunts. A les 4 de la tarda, FOGUERO I TORRADA per tots els socis i simpatitzants del Club al seu local.

RESIDÈNCIA

El passat dia 5 de novembre l'agrupació "Artà balla i canta" va actuar a la Residència de Persones Majors.

Començà la vetlada amb una mostra del seu repertori i després es va obrir un gran i alegre ball obert el qual va ser molt participat pels assistents.

La Direcció de la Residència dóna les gràcies a aquest grup que de tant en tant alegra l'estància dels internats i de la casa amb la seva desinteressada actuació.

TROBADA DE CORALS

La Trobada de Corals anual per cantar Nadal, que tradicionalment es feia a la Basílica de Sant Francesc de Palma, enguany i per primera vegada se celebrarà a tres indrets distints de l'illa de Mallorca, Palma, Inca i Artà.

Dita trobada se celebrarà a Artà el proper dia 8 de desembre a les 5 de l'horabaixa, al convent dels Pares Franciscans.

Al final es servirà un refresc.

ORIENT - ARTÀ

C/. Santa Margarita, 82

TU GIMNASIO

Donde podrás practicar las siguientes actividades:

-NUEVO CURSO DE GIMNASIA RITMICA DEPORTIVA.

-ARTES MARCIALES

KARATE : INFANTIL Y ADULTOS

PESAS:

-CULTURISMO

-GIMNASIA MANTENIMIENTO

Abierto mañana y tarde.

¡ TE ESPERAMOS !

AREA URBANA
OCTUBRE

Dia 8	1,5 litres
Dia 9	2,3 litres
Dia 10	8,- litres
Dia 18	18,2 litres

Total 30 litres m2.

DON LLORENÇ GARCIAS

"Don Llorenç Garcias Font, fadrí, farmacèutic, major d'edat, natural d'Artà i domiciliat al carrer Figueras 11 d'aquesta vila, les quals circumstàncies acredita amb la cèdula personal, classe 11na número 1238, expedida el primer d'octubre de 1907, a V Mag, amb el degut respecte acudeix i exposa:

"Que és desig seu obrir una Apotecaria i essent necessari observar quantes formalitats assenyalen les vigents Ordenances de Farmàcia, R.D. de 18 d'abril de 1860, inclou documents dels que tracta l'article 5e de dites Ordenances. 1ª Una còpia literal autoritzada del títol de farmacèutic. 2^a Un plànol geomètric de les dependències destinades a l'elaboració, conservació i expensió de medicaments que corresponen a la casa ubicada a la Paissa, topònim conegut oficialment com la Placeta d'es Marxando, i que pertany a dona Maria Font i Sureda. 3^a Un catàleg dels medicaments tant simples com composts per al surtiment de la botiga. 4ª Altra catàleg on s'inclouen els estris i instruments del laboratori oficial, segons el petitòri vigent".

La súplica anava adreçada al municipi d'Artà, presidit pel Batle Don Guillem Tous Ginard, Xina, del carrer Abeurador, el 16 de desembre de 1907.

El nostre Museu Regional sempre restarà manxol sense els estris manuals de Don Llorenç. Vegeu-lo amb l'insuperable i històric fessetet.

Cinc dies després, la Providència fou acceptada: el 21 de desembre, així com el vist i plau de la subdelegació de farmàcia del partit de Manacor, signada per Don Juan Servera.

LA INAGURACIÓ DE L'APOTECARIA TINGUÉ LLOC EL 31 DE DESEMBRE DE 1907.

Don Llorenç presentà un magatzem de més de 300 metges. La inauguració de l'Apotecaria tingué lloc el 31 de desembre de 1907, previ recaldo, així com sona, dels metges Don Guillem Rafel Blanes, padrí del nostre cirurgià Don Rafel Blanes de Barcia, Don Pere Francesc Sard, el metge Terres i el veterinari Don Jaume Nicolau Raspall. El document d'inspecció és clar i llampant: "A la vila d'Artà, als 31 dies del mes de desembre de 1907, el subdelegat de farmàcia d'aquest partit, Don Joan Servera Blanes, atès de l'inscrípt secretari Don Rafel Sard, Garriga, els facultatius D. G.R. Blanes, Patró, D. P.F. Sard i D. J. Nicolau, exercint les respectives professions en aquesta localitat, es constituí a la casa número 2 de la Plaça des Marxando, a on té instal·lada sa oficina de farmàcia el Llicenciat Don Llorenç Garcias Font, amb objecte de practicar la visita inspeccional que ha d'efectuar-se a dita Oficina abans d'obrir-se al públic, conforme manen les ordenances del ram".

Es procedí, en primer lloc, a revisar l'expedient instruït a l'efecte i a comprovar l'exactitud dels documents que l'integren, trobant-los correctes. Acte seguit, reteté la visita previnguda, manifestant el Sr. Subdelegat, als facultatius assistents, que podien enterar-se i cerciorar-se per sí mateixos de les condicions que reuneixen l'oficina i demés dependències annexes així com també de l'estat dels instruments i estris, qualitat dels medicaments i substàncies medicamentoses. No havent ninguna observació a fer, doncs la visita ha dat un resultat positiu i satisfactori, es dona per acabat l'acte el signant-lo els facultatius esmentats".

Quasi d'entrada, Don Llorenç es trobà amb un sospitable brot de còlera. Dia 31 d'agost de 1910 el Consistori dictava unes severes mesures de policia sanitària, per la preservació de l'epidèmia colèrica, insertades al butlletí oficial nº 25 de la Província.

Quasi d'entrada, Don Llorenç es trobà amb greus problemes de salut pública. El 2 de setembre de 1909, les autoritats haveren de paredar el Pou d'Avall en atenció de què "les aigües que en ell néixen són marcadament selenitoses i impròpies per als usos de la vida, essent rebutjables pel seu color enterbolit". El Batle intentà l'arrendament del Monestir Vell, conegut per Mustivei a més de la contractació de dues persones per assistir als sospitosos. Igualment es serenava

Suplement

BELLPUIG

11 NOVIEMBRE 1989 Nº 1 -I ÉPOCA- ANY I

FRAY DOMINGO DE FLORIANA

UN INVENTOR DE ARTÁ

Nicolás García Tapia

Desde la más remota antigüedad, el hombre ha intentado dominar el mar. Muchos esfuerzos de la inventiva humana se han dirigido a conseguir embarcaciones que puedan adentrarse en un medio que desde siempre parecía hostil y peligroso. La invención de la vela -ya conocida por los antiguos egipcios- permitió el aprovechamiento de la fuerza del viento, pero, cuando éste faltaba, se necesitaba la fuerza humana para accionar los remos que hacían avanzar el barco. Sin embargo, el esfuerzo era agotador y en época romana se escogían esclavos y condenados para esta ruda tarea. Por esta razón, cuando escaseó la mano de obra esclava al final del Imperio Romano, se intentaron sustituir los remos por ruedas de madera con paletas, similares a las que aún se usaban en el siglo pasado, sólo que la energía para moverlas era proporcionada por animales en lugar del vapor.

La invención del barco propulsado por ruedas de paletas posiblemente se remonte al año 370 de nuestra era. En este barco, tres pares de bueyes hacían girar las ruedas por medio de una transmisión de engranajes. Esta invención precede en varios siglos a los barcos de paletas movidos por hombres, que los chinos usaron en una batalla naval en el siglo XII.

Con el descubrimiento de América por los españoles en 1492, se perfeccionó el arte de navegar en mar abierta por medio de velas, pero en tiempo de calma había que recurrir a los remos de los hombres condenados a galeras. Carlos I, heredero de un vasto imperio, necesitaba dominar el mar en la guerra y en la paz, con viento o sin él. Sin duda, el emperador estimuló a los inventores de todo el mundo pues se sabe que, en 1531, un griego llamado Jano Lascari le propuso "un ingenio para navegar en tiempo de calma", que, al parecer, no tuvo éxito. Antes que él, un catalán llamado Guillén Cabier, había patentado en 1522 una embarcación similar que además tiene la particularidad de ser el primer documento de patente conservado en España.

NICOLÁS GARCÍA TAPIA, Perito Industrial Mecánico. Ingeniero Hidráulico (Escuela Nacional Superior de Grenoble. Francia). Licenciado en Historia del Arte con Premio Nacional de Terminación de Estudios. Premio extraordinario de doctorado con la tesis *Ingeniería y Arquitectura en el Renacimiento español* (actualmente en prensa). Catedrático en la Escuela Universitaria Politécnica en Valladolid.

Ha publicado los siguientes libros: *Molinos Tradicionales* (1987). *Ingenios y máquinas* (1987). *Vida y Técnica en el Renacimiento* (1987). *Mecánica de Fluidos y Máquinas Hidráulicas* (1988). *El Canal de Castilla* (1988). *Técnica y Poder en Castilla en los siglos XVI y XVII* (1989). Además, 30 artículos en revistas especializadas.

Carabela española del siglo XVI en el puerto de Sevilla.-

Fray Domingo de Floriania

Fue un toledano, el capitán Blasco de Garay, quien propuso en 1539 a Carlos I, el construir un instrumento con el que se podría quitar a los remeros de las galeras, haciendo girar unas ruedas de paletas. Al poco tiempo se probó en el puerto de Málaga, el 4 de octubre de 1539, con una nao cargada con 250 toneles que estaba propulsada por 6 grandes ruedas de paletas, tres a cada lado del barco, movidas por medio de manivelas por 18 hombres. En los años 1542 y 1543, Blasco de Garay repitió la experiencia con un sistema más perfeccionado, en Barcelona y fue tal el éxito que la repitió poco tiempo después en Nápoles ante Carlos I y su hijo el príncipe Felipe, muy interesado en todas las innovaciones técnicas. Un hijo de Blasco de Garay, del mismo nombre que su padre, siguió perfeccionando el secreto de la invención que había heredado. Sin embargo, el alto coste de las ruedas y el estorbo que representaban para la colocación de la artillería, hicieron que la notable invención no se generalizara.

Blasco de Garay se hizo famoso porque, en el siglo pasado, cuando se descubrieron los documentos que hablaban de su barco de paletas, se pensó erróneamente que había inventado una embarcación de vapor.

Con Felipe II en el trono de España, vuelve a renovarse la marina con vistas a la formación de una llamada Armada Invencible para invadir Inglaterra, que, sin embargo, fue un fracaso. Por este motivo, inventores de todas partes proponían al rey nuevos tipos de embarcaciones y entre ellas no faltaron los que se dedicaron a reinventar los barcos de ruedas de paletas que había fabricado Blasco de Garay tratando de salvar los inconvenientes que éstos presentaban. Entre estos inventores destaca fray Domingo de Floriania, natural de Artá. Pero antes de narrar su invento y los incidentes del mismo, daré una síntesis de su biografía, que fue publicada en el quincenario local "LLevant", número 35 del 3 de abril de 1918 y cuyo conocimiento debo a la amabilidad de don Pedro Ginard Ferrer.

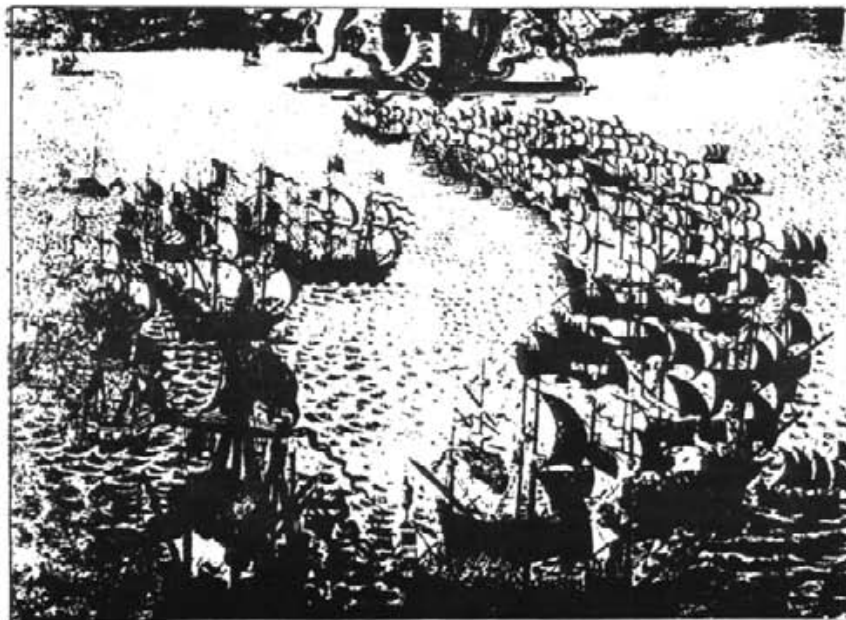
"El Rvdo. P. Fr. Domingo Fluviana (Floriania) y Guiscafú, nació en la villa de Artá en 1547. A la edad de 17 años, el día 26 de mayo de 1564, recibió el hábito de la Orden de Predicadores, de manos del P. Prior Antonio Campanar, profesando el 13 de julio de 1565.

Tuvo por maestro de novicios al V. P. Fr. Vicente Más. No es extraño, pues, que siendo un religioso de mucho recogimiento, oración y penitencia, merecieran sus grandes méritos y virtudes, ser nombrado Predicador General y en 1575 maestro de novicios.

Cuando los hijos del seráfico P. San Francisco hicieron heredera a la Mitra de Mallorca de la Casa Conventual que poseían en Llorito, el Obispo Juan Vich de Manrique, el día 29 de octubre de 1579, regaló dicha casa a la Orden de los P.P. Predicadores y en nombre de ella y cumpliendo el mandamiento del Rvdo. P. Provincial, Fr. Miguel Rubinat, Maestro en Sagrada Teología, quien a la sazón se encontraba en Mallorca de visita, el P. Fluviana tomó posesión siendo nombrado primer Vicario y Prelado de aquella nueva casa, dando muestras, en su recogimiento, de mucho seso y prudencia, y, sobre todo, de una vida ejemplar.

Encontrándose en Roma, mereció que el Papa Gregorio XIII le concediese la más amplia confirmación de donación episcopal. Como muestra de la vida rigurosa que el P. Fluviana llevaba, uno de sus biógrafos hace notar, dentro de unas notas manuscritas de donde tomamos esta luz, que para su mantenimiento semanal, no llegaba a gastar al Convento, sino tres dineros en hierbas.

El Obispo de recepciones dice que murió en Madrid, a donde había ido por mandato de Felipe II, no diciendo el motivo, si bien el P. Vicente Pons, cree que fue para darle explicaciones al rey, sobre un nuevo barco que había inventado y que navegaba por la mar sin velas ni remos".

Grabado de la época que representa a la Armada Invencible.

Felipe II dispuso todos los recursos de una nación para un proyecto bélico de grandes dimensiones: la invasión de Inglaterra. Sin embargo las neves Inglesas, mucho más rápidas y manobrables que las Castellanas desmantelaron por completo a la escuadra de Felipe II.

Fray Domingo de Floriana

LIBRO PROPRIO de las calidades de las aguas y de sus propiedades y de su generacion ó nascimientos

VIENDO

determinado de mostrar
las cosas de la naturaleza, las
quales ay dentro de la tierra;
y el modo como se engendran
con sus causas y ser como

de ser primero su nacimiento
y causas, porquelas cosas que naturalmente engendra
dentro de las entrañas de la tierra, en el regazo de la tierra,
ó en sus concavidades ó cavernas, las quales cosas
ay parte de ellas, las quales cosas se manifiestan de dentro
mar, y hacen de dentro encima de la misma tierra, co
mo es el humo, la exhalacion del ayre, y el fuego, y par
te de ellas cosas se caen con industria y fuerza de brazos
de dentro de la tierra; como es algun metal ó tierra que ten
ga en si alguna particular virtud, como es algun jugo con
gelado, ó alguna piedra que sea de natura, como son
aquellas cosas que llamamos minas; conueniente para
esta, traerlos primero de la generacion, y de las causas
de los unos de la primera materia, por que auerlos son ele
mentos, las quales se ven allegando a la naturaleza
de los elementos: las quales cosas son muy diversas ó
propinquas a ellos; de modo que de la tierra se engendran
las cosas que son de natura, y se ven, y queriendo enpe
zar, de la primera materia; la qual es el humo, ballase
en el que se comprende en el dos cosas ó de natura
las quales la agua y el jugo, y porquelas cosas que
son de natura; las quales cosas son simples, sin

Es cierto que fue a ver a Felipe II para un asunto relacionado con la invención de una embarcación que navegaba sin velas ni remos y es lógico que entonces no se dijese el motivo, dado el secreto que rodeaba a estas máquinas tan útiles para la guerra y sujetas a un fuerte espionaje militar. En efecto, he localizado tres documentos sobre esta invención de Fray Domingo, inéditos hasta ahora y conservados en el Archivo General de Simancas, cuyo resumen voy a exponer:

Fray Domingo de Floriana envió una carta a Felipe II el 14 de marzo de 1590, ofreciéndole hacer la prueba de cierto "ingenio secreto" que, acoplado a un barco, le hiciese navegar sin necesidad de velas ni remos. Dada la reputación de santidad que rodeaba a fray Domingo, se puso a su disposición en el muelle de Málaga todo lo necesario para realizar el experimento, tanto en material como en hombres, los cuales fueron dirigidos por un maestro carpintero con gran experiencia en el oficio. Entre todo, costó el armar dos barcos con el ingenio la suma de 27.097 maravedís (que venía a ser el sueldo anual de un buen oficial), aparte del costo de las propias embarcaciones y de unas casas que se construyeron para hacer los trabajos y guardar los barcos. En total se tardaron cuatro meses en construir los aparatos.

La prueba se hizo en el mismo puerto de Málaga en julio de ese mismo año, ante varios testigos, utilizando primero uno de los barcos cargado con mil quintales de mercancías, que resultó un fracaso ya que no consiguió ni avanzar. Se repitió la prueba con el barco menor y descargado y fue todavía peor, pues no sólo no avanzaba, sino que, dado su menor peso, cuando soplabla el viento en dirección contraria, el barco iba hacia atrás... Aunque no se detalla en los documentos la forma de los mecanismos, al parecer la intención del padre Floriana había sido el evitar los inconvenientes de los barcos de Garay, su excesivo costo y el estorbo para la artillería, sustituyendo las

Página inicial del manuscrito conocido como "Los veintidós libros de los ingenios y de las máquinas" (1584-1575), conservado en la Biblioteca Nacional de Madrid.

Contiene una detallada recopilación de obras de ingeniería y técnica hidráulica con una base científica experimental.

Il. de la Rev. "Investigación y Ciencia"

Fray Domingo de Floriania

ruedas de paletas por unos largos remos que hacían girar unos hombres por medio de manivelas. Naturalmente, como se dice en los documentos, "el remo hace su movimiento y toca el agua con tanta lentitud y espacio que no hace efecto ninguno". Así que "el perezooso ingenio", como fue calificado, se desechó, aunque todos los testigos dijeron que "la intención y el celo del buen fraile parece que han sido buenos".

Fray Domingo debía de tener una paciencia franciscana pues no se desanimó, muy al contrario, continuó trabajando para corregir los defectos de su invención. Anunció que tenía "otros secretos con que cree que será de más efecto su invención y que dará cuenta de ellos a Su Majestad". No he encontrado estos "nuevos secretos" del buen fraile de Artá, pero es posible que el prudente y también interesado Felipe II no quisiese arriesgar su dinero en una nueva aventura. La noticia es que el padre Floriania murió en Madrid, mientras intentaba convencer al rey. Su suerte fue similar a la de otro clérigo inventor contemporáneo suyo, el jesuita Martín Rico quien, al ver fracasar su invención de uno de estos barcos para avanzar sin velas, en el puerto de El Ferrol, "murió de pena", como se dice textualmente en la noticia de la época.

No nos toca a nosotros juzgar a estos inventores por sus resultados. Evidentemente, a pesar de lo ingenioso de sus mecanismos, les faltaba una fuente de energía autónoma que sólo llegaría siglos después al inventarse la máquina de vapor. Lo mismo ocurrió con ciertos inventos de Leonardo de Vinci, que hoy sabemos eran impracticables tal como los concibió, lo que no disminuye la fama de este popular artista e ingeniero italiano.

Fray Domingo de Floriania debe pues ser considerado, a pesar de su fracaso, dentro de los precursores de las embarcaciones de ruedas de paletas y por ello y además por su tesón y su vida ejemplar, merece estar entre los hijos ilustres de Artá.

Il·lustració de "La Crónica de Nuremberg" que representa la construcció d'una carraca. Les carracs tenien menys eslora i més manga que les carabelas i contaban amb major desplaçament.

ACLARIMENTS

Fets mínims, breus i casuais sovint són, sorprenentment, els germens d'uns fenòmens constants i sòlids. Així, l'espina casual crema tot un bosc, un somni pot girar el rumb d'una vida i, quan duim temps amb la vista encaixonada en les rutines diàries, el vol d'una gavina ens pot fer mirar de nou l'horitzó i començar un nou projecte. Talment ha nascut aquest primer Suplement Bellpuig que teniu en les vostres mans.

El fet casual és que el nostre col·laborador i amic, l'entrançable Pere Ginard Ferrer li va caure a les mans un article publicat en la revista "Investigación y ciencia" en la que Nicolas Garcia Tapia (l'autor de l'article que publicam en aquest suplement) parlava de l'artanenc Fray Domingo de Floriania. En Pere, bon coneixedor dels nostres avantpassats i home inquiet com ningú, va posar mans a la feina i envià una carta al senyor Garcia Tapia donant-li referències del nostre inventor de temps de Felip II.

Rebuda la carta, l'home va contestar contentíssim ja que d'en Floriania gairebé només en sabia el nom, pel qual pensava que devia ésser català. El fet és que des de les hores el senyor Garcia Tapia i en Pere Ginard mantenen una relació epistolar freqüent i que el primer, que està preparant un llibre en el que hi tracta el tema, ens ha enviat, mitjançant el segon, l'article que publicam en les tres pàgines precedents i en aquesta mateixa.

S'ha adoptat la forma de suplement perquè el tema, tanany i forma difícilment es prestaven a incloure-ho indiscriminadament entre les seccions habituals de Bellpuig.

Com dèiem al principi d'aquesta explicació i podeu deduir de l'història que vos acabam de contar, el naixement d'aquest primer Suplement Bellpuig ha estat totalment atzarós i casual. Però, com també hem suggerit al principi, no creim que això sigui un problema o que impliqui una falta de continuïtat.

Pensem que temàtiques com la tractada o parecsudes n'hi ha moltíssimes (temes històrics, literaris, etc.) i que són prou interessants com per publicar-se. Els que hem elaborat aquest suplement ja tenim noves idees en marxa però, ens agradaria que fossin els nostres lectors els que ens suggerissin temes adequats i els que col·laborassin en les edicions corresponents de nous Suplements Bellpuig.

B. Tous/A. Picasso

I FONT, apotecari Pujamunt

Lloc: l'entorn de Sant Miquel. Don Llorenç, tot admirat de què les tapereres poguessin viure dins un didal de terra.

"-Veis, qui és la Mare de Déu? Ha posat cabells vegetals a les galtes del rostre artanenc".

la població amb un bàndol escaient sobre la gran potabilitat de l'aigua pública. Aquí la brigada de la vila abocava als claveguerams grandioses quantitats de caparrossa verda (sulfat de ferro) com a producte desinfectant. També prohibició radical de tirar fems i aigües brutes als carrers. I els porcs grassos? Iddò, igualment passaren per la pedra. Mentre l'obligat merdós no havia fet plof, com ja tenien la porquera dant asperges de pala vers el corresponent femer i tot d'una que aquest aspergia sos efluvis culers, les hi ofegaven amb el desodorant de moda, a saber: salpassades de lletada de calç concentrada. Com sempre, la víctima era el pobre Millac. Si n'haurà begut de merduessim l'escatològic Millac! Havent fallat el Mustivei com a Hospital d'aïllament i lloc sanitari, l'11 de setembre de 1910, es llogà Ca es Mut de Son Famella. Pareix si seria Son Famella actual de l'amo en Miquel Ginard, Baraca, pare d'en Sebastià Peix.

De les conseqüències finals del còlera, gairebé no en podem parlar, però l'estat necrològic d'aquelles saons confirmen quelcom sobre el particular.

Don Llorenç Garcias nasqué savi per naturalesa. La seva improba tasca botànica és coneguda arreu del món. Es impossible esbrinar la flora balear, que no se'l citi. Era un incansable sherpa dels racons més inhòspits. De rebot, sovint parlava amb quantrabandistes, calciners, carboners, mariners, oguers, porquers, cabrers, pastors, arrabassadors de paumes, missatges, etc., que l'asabantaven de les ocasionals troballes "d'una herba rara". Completà una col·lecció botànica de magnituds prodigioses. Pel que fa a la fauna, els seus treballs sobre ornitologia, i entomologia, mai per mai li seran recompensats com cal. Per un insecte, feia l'ullastre esbrancat. Comportivolament fitava qualsevol imperceptibilitat que tingués un alè de vida. Personalment, nosaltres recor-

DON LLORENÇ GARCÍAS NASQUE SAVI PER NATURALESA. LA SEVA IMPROBA TASCA BOTÀNICA ES CONEGUDA A RREU DEL MON.

dam un succés ocorregut a Son Boiet. Don Llorenç amb la inseparable carpeta i un fasetó ad hoc, vegé el lambre confús d'un escorpi rossenc. Començà una lletania de laudes verbals tan esfereïdors com inintel·ligibles. A la fi, amollà una llatinada, que només el consell humanístic de la Capella Sixtina hagués entesa. Tan embambat estava que els entrebancs sortiren per acomodar l'escorpinet. Ullant el cel exclamà: "- Oh Salomó. Fé que aquest animalet arribi bo i sà a la vila". Al moment, voilà! Idea lluminosa. Buidant-se la butxaca dreta del jac, tragué una caps de mixtos. "- Ai, Déu meu. S'olor de s'ofre matarà s'escorpi. Au Pere, bufarem una estona perhom fins que se'n vagi". Assegur que si fos estat actualment, l'escorpi hagués mort intoxicat de pudor d'all.

(Continuarà)

L'APARADOR

El poble és com un de tants. Hi arribareu a través d'un camí engolit per muntanyes i apareixerà al vostre esguard, de sobte, com si emergís de les entranyes de la terra. Passejant pels seus carrers, no us semblarà diferent. Trobareu el mateix que a un altre poble de les seves característiques: jardins i places, un parc on jugar els infants, carrers estrets, més amples, una església gòtica i el vell edifici de l'Ajuntament on a la volta de les teulades hi nien, a l'estiu, les oroncles.

Però, hi manca quelcom: els habitants. Està abandonat des de no se sap quan. Això és. Un record perdut en el temps.

No hi ha gent. És a dir... sí, n'hi ha. N'hi compareix de per tot arreu atrets per un fet que és considerat insolent: cada hora baixa i dins el que de segur va esser l'aparador d'una botiga, se repleguen uns estranys personatges. Darrerera el vidre, caminen de part a part, o bé, s'asseuen i riuen i parlen entre ells.

Què fan? Qui són?

Conten, que, segles abans, la família més rica del poble i que comandava tot l'entorn, rebutjava el que no estigués d'acord amb les normes de conducta que ella havia imposat. Els càstigs eren ferotges.

Molts d'anys després, quedà establerta una sòlida moral seguint les primitives lleis. Encara que, de tant en quant, algú infringia aquelles normes que eren com una taca per a la gent d'honor del poble.

Es va fer necessari cercar una solució. I la trobaren. Decidiren dur-los a un lloc on tothom els veiés com a mostra d'allò que mai ells no havien de ser. La botiga de la cantonada tenia un gran aparador...

Allà hi quedà el mal, sintetitzat en quatre

persones: una dona que va cometre l'equivocació d'estimar a un home considerat no lliure; una altra, que parlava sola o amb els animals. Es deia d'ella, que nasqué distinta i duia a la cara i als ulls, una expressió boja; un home, del qual la solitud que el rapinyava per dintre, tan sols l'alleugerava una botella de suc; i un, que després de fer-se espessar la fam a un hort que no era seu, l'anomenaren lladre.

Per això, tots volem visitar aquest petit poble abandonat.

La gent s'apinya davant l'aparador. Miren amb menyspreu, amb un somriure maliciós, amb prepotència... Estan tan lluny d'ells!

Un dia, un allotet de no més de 12 anys, punyit per la curiositat, va cercar la manera d'entrar a la rebotiga. Allà, no tan sols podia veure els personatges, sinó també escoltar-los.

Pel que diuen que passà després, es suposa que sortí tot astorat i, ensems, no pogué clucar l'ull en tota la nit.

No sabia què fer. Passaren dos o tres dies i, a la fi, es decidí a contar-ho un capvespre, quan el carrer estava de gom en gom.

"- Són vius i parlen. Saben que els mirau com si fossin una cosa rara. Però ells, pensen que són vosaltres els estranys. Diuen que duis uns vestits que us fan parèixer disfresses i que portau caretes damunt uns rostres grotescs..."

Quasi no el deixaren acabar. Tothom quedà espantat dient que no podia ser que l'allot sapigués el que havia vist, o que el que volia era riure-se'n de tots, però mai dir la veritat. Per tant, mereixia un càstig.

D'aquell dia, són cinc les persones que hi ha dins l'aparador.

Maria Femenias

millor.

Telex 69565 VGOR E

G.A.T. 820

Calle Binicanelle, 12 - ☎ 585515/52 - CALA MILLOR
Carretera Cota Agulla, 19 - ☎ 564017 - CALA RATJADA

ESPECIAL PUENTE DE LA INMACULADA

GALICIA AL COMPLETO,
del 7 al 10 dic. 35.500 Pts.

EXTREMADURA Y PORTUGAL,
del 6 al 10 diciembre. 43.500 Pts.

CANTABRIA Y ASTURIAS,
del 6 al 10 diciembre. 37.800 Pts.

CERDANYA Y ANDORRA,
del 7 al 10 diciembre. 29.800 Pts.

RONDA ARAGONESA,
del 6 al 10 diciembre. 35.500 Pts.

ATENAS, del 5 al 10 dic. 62.500 Pts.

ESTAMBUL, del 5 al 10 dic. 76.250 Pts.

OFERTAS ESPECIALES

VIENA, del 29 al 2 dic. 66.500 Pts.
YUGOSLAVIA, del 29 al 2 dic. 41.900 Pts.

OFERTAS LARGAS DISTANCIAS

MEXICO, CANCUN, CARIBE,
Una semana 115.500 Pts.

SANTO DOMINGO,
Una semana 105.150 Pts.
Incluye avión, Hotel y traslados.

CANARIAS

TENERIFE, 6 días H.xx A/D. 26.800 Pts.
LAS PALMAS, 6 días H.xxx A/D. 25.500 Pts.
SUR DE GRAN CANARIAS,
6 días en Hotel xxx, A/D. 25.900 Pts.

LA PESTA EQUINA (i II)

En el plenari del dia 7 de juny de 1882, es dictaven les mesures pertinents, per pal·liar la preocupant mortalitat dels cavalls. Un temps, Artà fou un centre on l'especulació prengué un sesgo de dimensions gegantines. Dels vuit vents, arribaven, en xifres nombroses, animals per suplir els que ja havien torçut el coll.

La Comissió de Sanitat tenia greus sospites sobre la condició física de les bèsties de forania, fins a tal punt, que, segons parer facultatiu, s'acordaren les normes preventives i higièniques següents: "Quan es presenti un cas de paperes o de qualsevol altra malaltia contagiosa, el propietari de l'animal afectat, donarà compte a l'alcaldia i aquesta farà complir les regles d'aïllament i demés requisits higiènics que consideri conduents. Que ningú podrà vendre ni comprar ninguna bèstia malalta o de procedència forana, sense donar avís a l'autoritat. El batle és l'única persona amb poders per autoritzar la venda i exposició pública dels cavalls, anc que estiguin més sans que una magrana".

D'aquesta guisa, s'arribà a l'any 1883. Dis-sortadament, els remeis de la Ciència no eren els actuals. La Paroditis era mortal de necessitat. La malura viral es generalitzava de manera afuada i contagiosa, causant tumefaccions força doloroses a les glàndules salivals, sobretot a les paròtides. L'agent causal, un paramixovirus, es difon per infecció i també per goteig, o bé per contacte directe amb pasturatges, abeuradors, estables, etc. contaminats de saliva infectada. Segons havem consultat, el virus, probablement s'endinsa a través de la boca. Després de sis dies d'incubació dins la saliva, comença la inflor de les glàndules salivals i durant tot el temps que es manté la tumefacció glandular. Epidèmicament, sol aparèixer pel novembre o a la primavera. La màxima incidència té lloc quan les bèsties suporten amuntegaments dins tanques i païsses, en condicions de salubritat infames.

**CONFESSAM HAVERNOS
ASSESSORAT A L'ARXIU
MUNICIPAL; A NA
BATLESSA; ARXIU
PARROQUIAL; A CA'N
MIQUEL MURTA I
CONSULTAT EL "LARROUSE"
D'EN TOMEU CORONA,
PUIX HAVEM CONSIDERAT
INSUFICIENT LA NOSTRA
BIBLIOTECA PERSONAL**

Per dissort a l'apartat de mancances del nostre poble, s'hi ha d'incloure la manca de veterinari localitzable per confirmar el que deim. Malgrat que algú ens pugui penjar l'etiqueta autosuficiencial, ens atrevim, amb el risc que comporten les nostres asseveracions, que els estrais de la paroditis, quasi no afectaren als pollins, perquè una passa epidèmica de paperes, en general, les confe-reix una immunitat permanent.

A l'apartat de mancances del nostre poble s'hi ha d'incloure la manca de veterinari localitzable

A la sessió del 22 d'abril de 1883, es criticà, molt vehement, al propietari de S'Alma Nou, encomenat-li fes tot el possible per evitar la propagació de l'enfermetat. "La Epizootia contagiosa" feia maig. Dita dolència apareix súbitament atacant a un gran nombre d'animals de la mateixa espècie i a un indret o redol determinat, que pot abraonar una comarca i, en alguns cassos, a tota una regió. Epizootia és un terme epidèmic, dins el qual s'hi poden considerar incloses la ràbia, la febre bovina, la durina, el borm o galamó (en castellà muermo), la pesta porcina, la febre aftosa, etc. etc.

De tals tipus infecciosos, per aquí coneixem, superficialment, és clar, la ràbia, la pesta porcina i la febre aftosa (glosopeda). No obstant, la Durina és quasi desconeguda dins el turf, a nivell tertuliare. Es tracta d'una enfermetat contagiosa, que ataca els cavalls i es caracteritza per la tumefacció dels ganglis linfàtics, produint paràlisi i inflamació genital. El trypanosoma equiperdum n'és el causant. El Borm, és mortal in extremis, essent fortament contagiós i propi de les cavalleries, aquí se lis inflen els arànells degut a la gran ulceració. Tan greu pot ser, que, onsevulla pegui, s'exigeix el sacrifici fulminant dels animals infectats.

Creim haver generalitzat sobre la Epizootia contagiosa que assolà la branca cavallina dels anys 1881 al 1883, deixant les quadres de possessió i alouers particulars amb els forros, així com les ganàncies dels mercaders artanencs, margalidans i llubiners, que tan bon agre tenien marcant a la nostra ruralia.

Confessam haver-nos assessorat a l'Arxiu Municipal, a Na Batlessa, Arxiu Parroquial, a Ca'n Miquel Murta i consultat el "Larrouse" d'En Tomeu Corona, puix havem considerat insuficient la nostra biblioteca personal.

Si Déu ho permet, farem arribar el Bellpuig a N'Isidro Abellanet, master en veterinària. Nogensmenys, sa sapiència en matèria pecuària, permetrà que rebiguem la seva benedicció complaent. Perquè Don Isidro Abellanet, és l'antítesi del qui "si se'n riu, sa mare li durà un niu, i, si plora, que mengi d'hora".

De La Colònia

A. Genovart

MILLORA L'ATENCIÓ MUNICIPAL

A la millor assistència sanitària, proporcionada fa una mesada al nostre poble per part de l'Ajuntament, s'hi ha d'afegir ara una major atenció municipal. Des de fa poc ha començat un doble servei: per una banda el policia municipal aten diàriament de les 12 a les 13 h. al públic per tal d'oferir informació, arreglar tràmits burocràtics i altres "papeleos", evitant així als veïns les molèsties d'haver-se de desplaçar a Artà per qualsevol cosa, alguna d'elles tan senzilla com un simple certificat de resident. Per altra part, el mateix batle, Miquel Pastor, vindrà cada dimarts a la Colònia de les 13'30 a les 14'30 h. per rebre en el local municipal a totes les persones que vulguin parlar amb ell, fer-li arribar les seves queixes o formular-li consultes. No hi ha dubte que l'Ajuntament comença a despertar-se respecte a l'atenció a la Colònia. Ja era ben hora!

FINALITZA EL TORNEIG DE PETANCA

Un mes i mig ha durat el torneig de petanca en el que han participat 17 parelles i que fou organitzat pel Club de la Tercera Edat en col·laboració amb el Centre Cultural. La parella guanyadora estava formada per Margalida Munar i Joan Martí, mare i fill respectivament. El passat dissabte dia 11 es feu entrega dels trofeus al final d'un sopar de germanor celebrat al restaurant de Ca'n Llorenç "Ros", en el que hi va haver un extraordinari ambient.

DESTROSSA ALS TELEFONS PÚBLICS

Durant el cap de setmana del 11 al 12 de novembre foren espanyats intencionadament els telèfons de les tres cabines públiques que hi ha al poble, la qual cosa impedí utilitzar aquest servei a les persones que en tingueren necessitat. Aquest acte vandàlic és un més que s'ha d'afegir als molts que darrerament tenen lloc els caps de setmana quan un grapat de bergantells, segons pareix, es diverteixen amb la intenció de fer mal

a tercers. Insistim en què fa falta una major vigilància policial especialment a partir del divendres el vespre.

DESAPARAGUE EL FAR DES CALÓ

Des de finals d'estiu ja no es veu pipellejar el far Des Caló. Un bon dia el seu mecanisme es va espenyar, però lo insòlit del cas és que el far ha desaparegut; tan sols queda la torre com a record de lo que en el seu dia va servir de punt de referència. Segons pareix, els amos d'un iot de bandera italiana, atracaren un vespre al mollet i quan veren que el far no funcionava, desmontaren l'aparell i el s'endugueren com a record. Seria bo que el CIM en prengués nota i n'instal·lara un de nou ja que fa molta falta per a la navegació especialment durant les nits d'hivern.

Andreu Genovart

Ara fa 25 anys

BELLPUIG, 8 de novembre de 1964, nº 59

* J. Salom, encargado de la columna SILUETA DEL MES, destaca dos noticias referidas "...al maravilloso invento humano que es la Televisión..." La primera, "...T.V.E. recogió el último pregón, con el que se nos va el popular "Satxet" con su tambor y sus "crídes" anecdóticas, porque ha llega-

do la técnica con música i bilingüismo en el campanario de la Iglesia Parroquial..." La segunda, la aparición el P. Muntaner (e.p.d.) en "Esta es su vida" de Arturo Pomar. En otro sitio vuelve a quejarse de los apagones de luz "...cuando las condiciones climáticas dejan de ser normales..."

* Un DIA TEMPESTUOSO tuvieron los de la Colonia el 13 de octubre de 1964. "...Un fuerte vendaval en forma de torbellino daba la impresión en el mar de tromba marina que penetrando por el pueblo ocasionó daños en el tejado de nuestro Centro Social..." "...Cerca de las 12 las cam-

panas tocando a arrebató anunciaban un incendio en el predio Betlem, acudiendo todos los vecinos y además un camión de soldados y el cuerpo de bomberos...pudo extinguirse al anochecer. Se han quemado bastantes cuarteras desde la plazuela redonda hasta el Barracà..."

* En una colaboración de A. Gili, Pbro. que habla sobre los cementerios de Artà leemos "...el día 10 de agosto de 1821, comisionando a D. Miguel Vives para firmar el acta de compra de la porción de terreno situado en Son Curt, que ha de servir de cementerio rural..."

saló de bellesa

ESTEL D'AUBA

Isabel Solano

Esteticista titulada

Carrer Joan XXIII, 19-1º - Tel. 56 29 50

ARTA (Mallorca)

Maquillatges
Neteja de cutis
Depilacions

Tractaments facials i corporals
Tractaments anticelulítics
Drenatge linfàtic.

NOVETAT

Tenim a la seva disposició:
DEPILACIÓ ELÈCTRICA

SE NECESITA

Aprendiz o Ayudante
DE CARPINTERO

Informes:

CARPINTERIA SANCHO

C/. Ciutat, 63 - ARTA

Tel. 57 80 83

esports

FUTBOL

PREFERENT:

SES SALINES 1 ARTA 0
ARTA 7 SENCELLES 2

Comentari:

Dins Ses Salines l'Artà va aguantar l'empat inicial fins als darrers minuts del partit en que els adversaris ens marcaren un gol i per tant s'anotaren la victòria.

El passat diumenge a Ses Pesqueres l'Artà va donar tot un recital de gols i també de bon joc, ja que al primer quart d'hora havien creat varies ocasions de gol i tres dianes a l'equip de Sencelles, anant al descans amb un clar i esperançador 5-1.

Així podem dir que tot el partit fou dominat clarament pels artanencs, i es va aconseguir arribar al final amb un resultat del tot just i quasi podríem dir que si s'haguessin aprofitat totes les ocasions hauria estat d'escàndol. També hem de dir que el Sencelles és un equip modest i que per tant l'Artà no tingué quasi oposició, així i tot ens marcaren dos gols però ocasions poques.

Dels resultats de les altres categories poca cosa podem contar perquè llevat dels ALEVINS els altres equips tots fan aigua. Esperem que aquestes categories vagin a més i puguin quedar ben classificats al final, per bé dels mateixos al.lots.

ALTRES RESULTATS

JUVENILS:

ALARÓ 4 ARTA 1

INFANTILS:

AVANCE 0 SES SALINES 1
PORRERES 3 AVANCE 1

ALEVINS:

FELANITX 1 AVANCE 1
AVANCE 5 SES SALINES 3

BENJAMINS:

AVANCE 0 BARRACAR 3
CAMPOS 6 AVANCE 0

Foto d'un recuperat Artà, encara que hi falten alguns elements importants, entre els quals el màxim golejador de l'any passat, en Nieto.

BASQUET

RESULTATS MASCULINS

Joan Capó 73 (41)

Sanimetal 46 (32)

2 triples (1 Serra, 1 Vaquer II)

10/23 en tirs lliures.

Eliminat Ginard min.29.

Gili (2), Serra (14), Ginard (13), Carrió (6), Vaquer II (11), -cinc inicialTous(.).

Sanimetal 76 (37)

Gràf. Badia 67 (41)

3 triples (2 Serra, 1 Vaquer II); 15/24 en tirs lliures; eliminat Ginard min. 35

Serra (15), Galan (7), Carrió (6), Ginard (2), Vaquer II (36), -cinc inicialRóser (4), Gili (2), Tous (4).

Del primer partit destacar que no es pot presentar un equip només amb sis jugadors ja que això suposa, d'entrada, donar massa avantatges al contrari, i, més encara, si aquest equip és el líder imbatut. S'ha de considerar, emperò, que hi ha dues baixes obligatòries, la de Vaquer I amb un peu enguixat i la de Ferrer, que ha passat per la vicaria, al qual des d'aquí li donam l'enhorabona.

Pel que respecta al segon partit destacar dos fets: en primer lloc sembla que l'equip, dins Artà, comença a agafar l'ona, i per altra part l'excel·lent segona part de tot l'equip, amb una forta defensa individual gràcies a la qual es va aconseguir un parcial en 8 min., de 24 a 7, en particular la de Vaquer II, després de dur un inici de temporada molt irregular.

Per acabar la primera fase resten dos partits, que si es guanyen representaria la classificació per a la següent fase d'ascens, fet que representaria un gran èxit esportiu. Si només se'n guanya un, es dependrà dels altres resultats.

RESULTATS FEMENINS:

Esport Juma 45 (22)

Sta. Maria 48 (23)

PROPERES PARTITS

26 de Novembre:

Gesa Alcúdia-Sanimetal

Esports Juma-Bons Aires

8 de Decembre:

Sanimetal-Sa Pobla

G. Alcúdia-E.Juma

ESTAM EN ALERTA ROJA. El semàfor meteorològic està vermell i els pagesos encarnats i blaus. Mentre, Protecció Civil ens assegura que l'atmosfera ja no és el que era, que salvant Mondragó salvarem l'ozó, que plourà de mestral, de xaloc, grec i llebeig, perquè peix no veig, que la gota freda s'ha enradada de fredor i cerca calor, que el diluvi universal prest el tendrem per sobre i s'emportarà tota la col·lecció de lladres, deutes, brutícia, fems, terroristes, mals pagadors, desvergonyits i demés requisits per conservar els ropits, tords grives i bestiar de vint ungles que solen cantar dins corral aliè. Però el que ningú ha notat, és el fet de la reconversió hidràulica de l'infern, doncs, En Barrufet ha posat a l'atur forçós tota la cort infernal administrativa, substituint-la per ordinadors. El resultat foren horripilants quan les computadores mostraren que la situació ambiental era càdica degut a l'excés d'humitat. Vat ací que En Coa Llarga posà un telex als pròxims parroquians candidats a les foganyes, assebantant-los que freturava extreure l'aigua sobrant. Els cortines, xoclovitxs, en pàrio donde, en batín, en parc, en berbusconi, en phierro, n'esca-més, n'anyell anyell de Déu que emmorca els pecats del món, etc. etc. han proveït de bombes submergides la galàxia arabina. La potència extractora és tan descomunal i s'enfila tant per amunt

Xerrim-Xerram

que quan perd la ingravidesa, es rebut quantra la terra, fent l'efecte d'un ploure natural. Per això els polls batzans dels meteorològics ens anuncien brusca àcida, barumbades de terra, xàfecs moscarders, pluja de moros, tamborinades de gregal, grops llagosters i semblants mateixes i copeos atmosfèrics, quan l'única realitat és la gran proporció d'àcid sulfúric i radioactivitat dels aiguamolls d'ací d'avall. Ventallós i Xernòbil sols ens són dues petitoies mostres.

DOS CERCADORS D'ESCLATASANGS, d'aquells que els ensumen d'enfora es queixaven ferm de la mala anyada d'enguany. Discutint sobre el succés, un deia a l'altre que, a més de no ploure d'hora, la culpa la tenien els "domingueros", perquè així feia una collada humida, potoiaven les muntanyes fent-ho tot malbé. Mataven la cria abans de la vaca parir el vadell. D'aquest pas, hauran d'anar a cercar-los pels Pirineus. Però, com que el temps va de bòtil rebentar, el que es diu rebentar, l'únic que sempre rebenta, tant si plou com si no plou, és la Declaració de Renda. Es veu que la sogra Hisenda, és un agre que tot l'any té saó, ploqui o no ploqui. Si l'aigua és verda, més verds són els papers de mil pessetes, mos-

taxos d'En Perez Galdós, el Teide, los Roques i el Drago de Tenerife.

AQUESTA VEGADA VA DE BÓ. L'Apuradora del Millac està en marxa. Una pala mecànica ha començat a pentinar-li la corna. La gent més pessimista diu que és una obra perduda i ganes de tirar els diners dins un sac sense fons. Que els aromes de colònia femetera es notaran devers Ciutadella. Els salomònics set-ciències artanencs, llicenciats en el ram escatològic del sumoreig, profetitzen el regadiu de milers de quarterades d'hortolissa i l'exportació de guano-merdano a la Comunitat Europea del mercat ordinari, segons s'entra a Brusel·les a mà esquerra de la plaça Ecus-Monedus, tirant dret vers les torres matutes de N'Abel, avinguda la principal d'Adam i Eva, abans del naixement d'En Caí. Conclusió: llacunaratge, sí. Merdatge, no.

Avda. Ferrocarril, 2-1er.
Tel. 835221 - ARTA

**PSICOLOGIA INFANTIL
I D'ADULTS**

**AQUEST LOCAL RESTARÀ
OBERT A PARTIR DEL MES DE
DESEMBRE**

- * Psicodiagnòstics
- * Transtorns per ansietat
- * Processos depressius
- * Problemes de conducta
- * Problemes d'aprenentatge
- * Entrenament en habilitats socials.
- * Entrenament en relaxació.

Per sol·licitar hora:

Dilluns, de 17 a 20 h.
Dimarts, de 17 a 20 h.
Dimecres, de 10 a 13
i de 17 a 20 h.
Dijous, de 17 a 20 h.

endevineta

d'en Pere Xim

No mos ha vingut de nou.
Ell, ha fet un gran treball.
Corria el mateix cavall
fora sortir del redol.
N'hi havia un bon estol
i no ha quedat davall.
Té la força d'un gran bou.

Solució al proper número